

SMRTNE OZLJEDE RADNIKA ZBOG URUŠAVANJA ZEMLJE

U razdoblju od dva mjeseca poginula su tri radnika pri obavljanju poslova u zemljanom iskopu. U jednom slučaju jedan a u drugom dva radnika. Analiza događaja temelji se na nalazu nadležnih inspektora rada u području zaštite na radu, Državnog inspektorata, koji su obavili očevid na mjestu događaja i poduzeli propisane inspekcijske mjere kako bi se spriječilo ponavljanje ovakvog ili sličnog događaja.

OPIS DOGAĐAJA

Jedan radnik poginuo je prilikom obavljanja poslova postavljanja kanalizacijskih cijevi kućnog priključka. Radnik je obavljao navedene poslove u iskopanom kanalu dubine cca 4,0 m, širine cca 1 m, u kojem nije bila postavljena kanalna oplata kao osiguranje od urušavanja, kada se na njega urušila zemlja sa stranice kanala i zatrpal ga.

Dva radnika poginula su zbog odrona zemlje te zatrpanja, prilikom obavljanja poslova spajanja plastičnih cijevi u kanalu dužine 8,5 m, širine 1,3 m i dubine 4,1 m, u kojem nije bila postavljena kanalna oplata kao osiguranje od urušavanja.

Slika 1. Izvlačenje tijela

Slika 2. Izvlačenje tijela

PROVEDBA PROPISA ZAŠTITE NA RADU

Poslodavac je obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu, vodeći pri tome računa o prevenciji rizika te obavještanju, osposobljavanju, organizaciji i sredstvima.

Poslodavac je obavezan, u skladu s odredbom članka 11. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 94/18. i 96/18.; u daljnjem tekstu: ZZR), provoditi zaštitu na radu na temelju sljedećih općih načela prevencije:

- izbjegavanja rizika
- procjenjivanja rizika
- sprečavanja rizika na njihovom izvoru
- prilagođavanja rada radnicima u vezi s oblikovanjem mjesta rada, izborom radne opreme te načinom rada i radnim postupcima zbog ublažavanja jednoličnog rada, rada s nametnutim ritmom, rada po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te ostalih napora s ciljem smanjenja njihovog štetnog učinka na zdravlje
- prilagođavanja tehničkom napretku
- zamjene opasnog neopasnim ili manje opasnim
- razvoja dosljedne sveobuhvatne politike prevencije povezivanjem tehnologije, organizacije rada, uvjeta rada, ljudskih odnosa i utjecaja radnog okoliša
- davanja prednosti skupnim mjerama zaštite pred pojedinačnim
- odgovarajuće osposobljavanje i obavješćivanje radnika

- besplatnosti prevencije, odnosno mjera zaštite na radu za radnike.

Uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, poslodavac je obavezan, u skladu s odredbama članka 18. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 94/18. i 96/18.; u daljnjem tekstu: ZZR), procjenjivati rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu, osobito u odnosu na sredstva rada, zbog sprečavanja ili smanjenja rizika. Nadalje, obavezan je na temelju procjene rizika primjenjivati pravila zaštite na radu, preventivne mjere, organizirati i provoditi radne i proizvodne postupke, odnosno metode te poduzimati druge aktivnosti za sprečavanje i smanjenje izloženosti radnika utvrđenim rizicima, kako bi otklonio ili sveo na najmanju moguću mjeru vjerojatnost nastanka ozljede na radu.

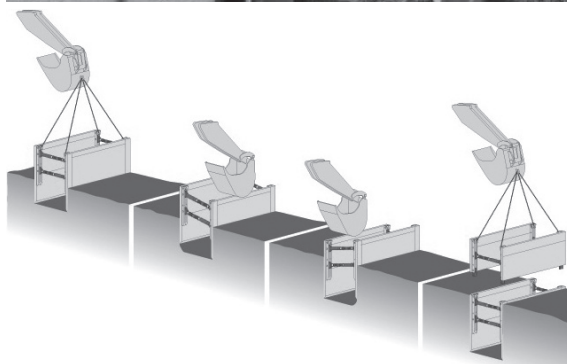
Procjena rizika se, u skladu s odredbom članka 2. Pravilnika o izradi procjene rizika (N.N., br. 112/14. i 129/19.), provodi za sve poslove koje za njega obavljaju radnici i osobe na radu (poslovi u iskopu) te mora odgovarati postojećim opasnostima, štetnostima i naporima. Postupak se sastoji od prikupljanja podataka na mjestu rada, analize i procjene prikupljenih podataka što uključuje: utvrđivanje opasnosti, štetnosti i napora, procjenjivanje opasnosti, štetnosti i napora i utvrđivanje mjera za uklanjanje odnosno smanjivanje opasnosti, štetnosti odnosno napora. Uz navedeno, pri procjenjivanju rizika moraju se uvažiti provedbeni propisi iz zaštite na radu (kao što su propisi za rad na privremenim gradilištima).

Na temelju utvrđenih činjenica u postupku procjenjivanja rizika, za poslove u iskopima, poslodavac je obavezan, u skladu s odredbama članka 44. ZZR-a, planirati, pripremati i provoditi radne postupke te razraditi i primjenjivati tehnologiju rada tako da ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika. Pri tome poslodavac treba uvažavati najvišu moguću razinu zaštite od rizika na radu i u vezi s radom, a u skladu s pravilima zaštite na radu i drugim propisima i obavezan je osigurati da samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute smiju imati pristup mjestima na kojima postoji ozbiljna i specifična opasnost.

Dalje, poslodavac je obavezan, u skladu s odredbama članka 27. ZZR-a, na temelju procjene rizika, osposobiti radnika za rad na sigurnosti.

ran način, obavijestiti ga o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje (o organizaciji rada, rizicima i načinu izvođenja radnih postupaka i sl.), objasniti mu i osposobiti ga za praktičnu primjenu mjera zaštite na radu koje je dužan primjenjivati tijekom rada u skladu s procjenom rizika kojima je izložen na radu i u vezi s radom te u slučaju promjene, odnosno pojave novih rizika, neovisno o tome je li s tim u vezi već izmijenio ili dopunio procjenu rizika. Osposobljavanje radnika provodi se, u skladu s odredbama Pravilnika o osposobljavanju iz zaštite na radu i polaganju stručnog ispita (N.N., br. 112/14.), prema programu osposobljavanja koji se mora temeljiti na procjeni rizika i mora obuhvatiti sve opasnosti, štetnosti odnosno napore utvrđene procjenom rizika te načine otklanjanja.

Poslodavac koji obavlja građevinske radove ili radove na iskorištavanju šuma obavezan je u skladu s odredbama članka 74., stavak 1. ZZR-a, prije početka radova na privremenom radilištu urediti radilište i osigurati da se radovi obavljaju u skladu s posebnim propisima i pravilima zaštite na radu, Pravilnikom o zaštiti na radu na privremenim gradilištima (N.N., br. 48/18.; u daljnjem tekstu: Pravilnik). U skladu s odredbama članka 7. Pravilnika, zbog sigurnosti i zaštite zdravlja na gradilištu poslodavci su obvezni primijeniti načela utvrđena u članku 6. navedenog Pravilnika i poduzeti mjere koje su u skladu s minimalnim zahtjevima propisanim u Dodatku V., a koji je sastavni dio ovoga Pravilnika, i postupati prema uputama koordinatora zaštite na radu. U Dodatku V, Minimalni zahtjevi za sigurnost i zdravlje na gradilištu, Dio B, posebni minimalni zahtjevi za mjesta rada na gradilištu, Odjeljak II, Vanjska mjesta rada na gradilištu, u točki 10., Građevne jame, bunari, podzemni radovi, tuneli i zemljani radovi, pod točkom 10.1. navodi se da se u građevnim jamama, bunarima, podzemnim radovima ili tunelima moraju poduzeti odgovarajuće zaštitne mjere: korištenjem odgovarajuće potporne konstrukcije ili nasipa, sprečavanjem opasnosti od pada osobe, materijala ili predmeta.

Slika 3. Kanalna oplata - primjena

Napominjemo da u skladu s odredbama članka 69. ZZR-a, **radnik mora odmah izvijestiti** poslodavca, njegovog ovlaštenika, stručnjaka za zaštitu na radu ili povjerenika za zaštitu na radu o svakoj činjenici za koju smatra da predstavlja neposredni rizik za sigurnost i zdravlje, kao i o svakom drugom nedostatku u sustavu zaštite na radu i **ima pravo odbiti raditi i napustiti mjesto rada** ako mu izravno prijete rizik za život i zdravlje, sve dok poslodavac ne poduzme korektivne mjere te zbog takvog postupanja ne smije trpjeti štetne posljedice.

POVREDA PROPISA

Poslodavci su počinili niz povreda propisa iz područja zaštite na radu, od kojih navodimo sljedeće:

1. Nisu, u skladu s odredbama članka 44. ZZR-a, planirali, pripremili i provodili radne postupke tako da ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika, uvažavajući pri tome najvišu moguću razinu zaštite od rizika na radu i u vezi s radom, u skladu s pravilima zaštite na radu i drugim propisima te nisu osigurali da samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute smiju imati pristup mjestima na kojima postoji ozbiljna i specifična opasnost.
2. Nisu osigurali mjesto rada od urušavanja, u skladu s odredbama Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim gradilištima. U skladu s odredbama članka 7. Pravilnika, zbog sigurnosti i zaštite zdravlja na gradilištu poslodavci su obvezni primijeniti načela utvrđena u članku 6. navedenog Pravilnika i poduzeti mjere koje su u skladu s minimalnim zahtjevima propisanim u Dodatku V., a koji je sastavni dio ovoga Pravilnika, i postupati prema uputama koordinatora zaštite na radu. U Dodatku V, Minimalni zahtjevi za sigurnost i zdravlje na gradilištu, Dio B, posebni minimalni zahtjevi za mjesta rada na gradilištu, Odjeljak II, Vanjska mjesta rada na gradilištu, u točki 10., Građevne jame, bunari, podzemni radovi, tuneli i zemljani radovi, pod točkom 10.1. navodi se da se u građevnim jamama, bunarima, podzemnim radovima ili tunelima moraju poduzeti odgovarajuće zaštitne mjere: korištenjem odgovarajuće potporne konstrukcije ili nasipa, sprečavanjem opasnosti od pada osobe, materijala ili predmeta.
3. Nadalje, poslodavci nisu, u skladu s odredbama članka 18. ZZR-a, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, procijenili rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu, osobito u odnosu na sredstva rada, radni okoliš, tehnologiju, fizikalne štetnosti, kemikalije, odnosno biološke agense koje upotrebljavaju, uređenje mjesta rada, organizaciju procesa rada, jednoličnost rada, statodinamičke i psihofiziološke napore, rad s nametnutim ritmom, rad po učinku u određenom vremenu (normirani rad), noćni rad, psihičko radno opterećenje i druge rizike koji su

prisutni, zbog sprečavanja ili smanjenja rizika i nisu imali procjenu rizika izrađenu u pisanom ili elektroničkom obliku koja odgovara postojećim rizicima na radu i u vezi s radom i koja je dostupna radniku na mjestu rada. Nisu procijenili rizike za poslove izvođenja radova u zemljanom iskopu.

4. Dopustili su samostalno obavljanje poslova radnicima, a nisu ih, u skladu s odredbama članka 27. ZZR-a, osposobili za rad na siguran način, na temelju procjene rizika, odnosno nisu ih obavijestili o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje (o organizaciji rada, rizicima i načinu izvođenja radnih postupaka i sl.), i objasnili im i osposobili ih za praktičnu primjenu mjera zaštite na radu koje su dužni primjenjivati tijekom rada.

PODUZETE INSPEKCIJSKE MJERE

Tijekom očevida inspektori rada su na temelju ovlasti iz odredbe članka 70., stavak 1. Zakona o Državnom inspektoratu (N.N., br. 115/18., u daljnjem tekstu: ZDI), kojom je propisano da se u slučaju utvrđene nezakonitosti izriču, odnosno određuju odgovarajuće upravne mjere, u skladu s odredbom članka 91., stavak 1., podstavak 2. ZZR-a, donijeli usmena rješenja upisana u zapisnik o inspekcijskom nadzoru kojima su poslodavcima, na vrijeme dok se ne otklone utvrđeni nedostaci, zabranili obavljanje poslova u iskopu te u skladu s odredbom članka 92., stavak 1., podstavak 1. ZZR-a, usmena rješenja upisana u zapisnik o inspekcijskom nadzoru kojima su poslodavcima naredili da u određenom roku izrade procjenu rizika za poslove izvođenja radova u iskopu.

Zbog počinjenja prekršaja opisanog u odredbi čl. 98., stavak 1., podstavak 1. ZZR-a, nadležni inspektori izrekli su novčane kazne na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcima i odgovornim osobama poslodavaca jer nisu procijenili rizike za poslove izvođenja radova u iskopu, u skladu s odredbama članka 18. ZZR-a.

Na temelju odredbi članka 74. ZDI-a, inspektor rada je po službenoj dužnosti podnio kazne-

nu prijavu nadležnom Državnom odvjetništvu protiv odgovornih osoba, zbog osnovane sumnje da su počinili teško kazneno djelo jer su izvodili radove, postupajući protivno propisima ili opće

priznatim pravilima struke, opisano u odredbama članka 221., stavak 1., u vezi sa člankom 222., stavak 2., Kaznenog zakona (N.N., br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17. i 118/18.).

*Goran Beroš, dipl. ing. stroj.
Državni inspektorat, Zagreb*